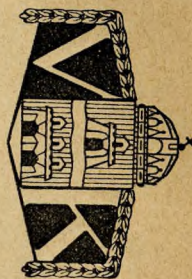

Budapesti háztetők alatt...

Halász Péter riportorozata

Gyalogtúra a zuglói lapályon a bolgár-földektől a panoptikumig

„Tengerentúli” élet és egyéb furcsaságok

XIV. kerület

— Nem tudom, kérde valaki —, észrevette-e, hogy az emberek általában nem tudják, hol laknak. Vagyis nem ismerik a saját kerületüket, alig látnak túl az utcájukon. Pesti dolog ez: „nem érdekel, mi van 300 lépéssel arrébb”. Észrevette?

Észrevettem, igen. S főleg itt, a XIV. kerületben vettem észre, ezen a hatalmas lapályon, amely oly egyenetlen, amelyet akkora grundok és szétfutó utcák szakítanak szízfélé, mintha nem is ugyanazon a városhoz tartoznának. Kettévágja a széles Nagy Lajos-út, vonala ugyancsak változatos, átszalad Rákospalvától, Törökőrön s a Herminamezőn keresztül Angyalföld határáig. De a herminamezői kertváros mit sem tud például az alsórákosi rétek világáról, amely úgy kínlódik a kerület határában, mintha közigazgatásilag semmi köze nem volna hozzá. Míg a Rákospalva felé eső részek ma már közlekedésileg is, ellátásilag is fővárosi rangra emelkedtek, addig feltebb, a Miskolci-út, Fűrész-utca fölötti negyed kiszakadt és elhanyagolt gyarmatvidék.

TENGEREN TUL FURCSA AZ ÉLET

— Az ott a „tengerentúli” — mondják a Gyanafalva és Királyhida-utca környékén s kicsit megborzonganak. — Pedig a mi helyzetünk sem éppen rózsás — teszi hozzá Győri Elekné, a tömbmegbízott felesége — földutaink eső és tél idején eddig szinte járhatatlanok voltak, gödrök, szakadékok lépten-nyomon.

A minap aztán hozzáfogtunk, nekiállt a környék egész lakossága, feltöltöttük salakkal az utat.

Most azonban megakadtunk s amíg a csatornázási vállalat emberei nem jönnek s nem emelik feljebb a csatornákat, nem tudunk tovább dolgozni.

Persze, mindez nem véletlen. A fővárosnak ezt a részét agyonzúzta a háború. Tözsomszédságban ide a Rákosrendező, mindennapok voltak a szőnyegbombázások, itt ház nem úszta meg épen 1944 őszén. S különösen nem arra feljebb, a Körvasút-sor felé, azon a bizonyos „tengerentúli” vidéken. Ha arra indulsz, megállítanak a rákosi rétek. Bolgár kertészek vannak errefelé, nagykiterjedésű ültetvények a Fűrész-utca és a Miskolci-út közötti hatalmas szakaszon. Átbotorkálók a sötét Balzsam-utcán, le a Tengerszem-utca alsó részéig. Itt a sarkon fuvaros-állomás van a Lengyel vendéglő előtt. Ahogy érdeklődni kezdtek, rögtön körülvesznek s már mondják is a legsúlyosabb panaszukat:

BOLGAROK ES POLGAROK

— A kerület északi sarka, a Körvasút-sor alatti utcák, az Irottkő-utca, Kriván-utca, Rákosszeg-utca kiszakadtak a világból. A bolgár kertészetek miatt itt egyszerűen elérhetetlennek látszik az Erzsébetkirályné-úti főút, ahol az üzletek, a gyógyszerárak vannak, ahol orvos van s ahol telefonhoz lehet jutni. A bolgárok lezárták a Miskolci-út egy nagy szakaszát s itt ember át nem kelhet. Aki megkísérli, azt elkergetik vasvillával. Tehát, ha valaki a Tengerszem-utca felső részéről, a Körvasút-sor alól a városba igyekszik,

meg kell kerülnie a fél kerületet.

le a hosszú Komáromi-utcán a Fűrész-utcaig s azon keresztül ki az Erzsébet királyné-utca.

All a harc az ittlakók s a bolgár kertészek között! Furcsa vitás kérdés ez, hiszen a Miskolci-út a főváros s a főváros útja minden lakóé. Mégis a kertészek kisajátították ezt a területet, magánföldjükné tekintik, még az út egy részét is felásták. Kínódnak és vergődnek ezek az ittlakó emberek, elzárva üzlettől, piactól, villamos-tól. Rosszak, kövezetlenek az utcák, a sötét Balzsam-utca és Tengerszem-utca sarkára vagy talán lejjebb, a Szőnyi-úthoz rendőrszem kellene. Rendőr pedig csak fent van a Rákosrendezőnél, de az a vagonokra vigyáz. Kétszer is megesett, hogy 4—5 csavargó művekedést kezdett a Balzsam-utca-ban, ordítottak, jajgattak, a vasúti rendőr otthagya posztját és sietett a verekedőkhöz.

Mire odaért, azok már elillantak, de társaik közben feltörték a vagonokat.

Persze, végül a rendőr került bajba. Átkozottul messze van ide az iskola is, valahol lent a Telepes-utca-ban, téiben-hóban megközelíthetetlen, az itteni gyerekek aligha fognak tudni iskolába járni amint beáll a komoly idő.

EGY VAGON AZ ÖTÖSRE!

Különös, jellegzetes táj, megörülne neki egy egzisztencialista film rendezője. Csend ül meg, de ezt a csendet kísértetiesen szakítja meg percenkint a rákosrendezői megafon: két vagon a 28-as vágányra! Egy vagon a 7-esre! Egy vagon az 5-ösre!

Nyolcvan sín pár feszül itt végig, a vagonokat egy mozdony felhúzza a magaslatra, ott megáll és a vagonokat leengedik a megjelölt sín párra. Életveszélyes itt a vagonok között az átjárás, hiszen a sötétben nem is látni, melyik vágányon gurul egy leeresztett vagon. De ez nem tart sokáig,

avatás előtt áll a magas híd az északi teherpályaudvar fölött.

Ez hát a kerület komor része. Ezt nemigen ismerik a Gyarmat-utca, vagy a Columbus-utca villái között, a filmgyár vidékén. De ahogy visz az Erzsébet királyné-út, enyhül és vidámodik a táj és aztán beleszalad a Városligetbe. Frissen csillog a műjégpálya, mögötte sötétben hallgat a Mutatványosnegyed. De a sötétségnek azért vannak lakói. A vurstli-sor végén örökös törzslakók, a liliputiak. Huszonegyen vannak számszerint, Gerencsérné főfelügyelete alatt.

— Itt mindenük megvan a kis lelkecskéimnek — mondja Gerencsérné. Tessék csak megnézni a lakosztályokat.

Apró kis szobák és még apróbb ágyak s talán az ágyaknál is apróbb szekrények. Nagyméretű emberek még éjjeliszekrénynek se használhatnák, de a törpék frakkjai is kitűnően befelelnek.

A Panoptikum melletti kis ház ablakából is fény szűrődik a sötétségbe, a tulajdonos télen is itt lakik s persze, itt laknak Dilinger, Landru, Napoleon s a kanadai ötösök is. Csendben, háborítatlanul. Nincs semmi panaszuk.

Még egy pillantás, innen a Hősök teréről vissza a hallgatag kerületre. Csend feszül távoli részeire, mintha e sötét foltok is azt várnák, hogy elérje őket a tér karesú gömblámpáinak sugara.

Forrás:

Ért. Hó. 1948 nov. 30.

Szerző:

Halász Péter

Cím:

Gyalogtúra a zuglói lapályon

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Személy

1948

725,051

Osztályozás